

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Rumänien på väg mot anslutning"

(2002/C 241/22)

Den 1 mars 2002 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Rumänien på väg mot anslutning".

Sektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 27 juni 2002. Föredragande var Adrien Bedossa.

Vid sin 392:a plenarsession den 17 juli 2002 antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 124 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Rumänien inledde förhandlingar om Europaavtalet i maj 1992 och dessa förhandlingar avslutades i februari 1993. Ett tillfälligt handelsavtal trädde i kraft 1993 och Rumänien blev associerad medlem i februari 1995. Rumänien ansökte om medlemskap i EU den 22 juni 1995. Efter att ha rådfrågat kommissionen beslutade ministerrådet följaktligen den 17 juli 1995 att tillämpa förfarandet i artikel 49 i EG-fördraget. Europaavtalet utgör för närvarande rättslig grund för förbindelserna mellan Rumänien och EU.

1.2. År 1997 gav Europeiska rådet i Luxemburg kommissionen i uppdrag att utarbeta återkommande rapporter om de framsteg som kandidatländerna gör på vägen mot anslutning. Dessa rapporter är av stor betydelse och avgörande för medlemskapsförhandlingarna. I Agenda 2000 offentliggjorde kommissionen 1997 sitt första officiella yttrande om Rumäniens medlemskapsansökan. Kommissionens senaste återkommande rapport om Rumänien offentliggjordes i november 2001 och har beaktats vid utarbetandet av detta initiativytrande.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Avsikten med detta yttrande är att analysera situationen i Rumänien ur ett flertal samhällsekonomiska aspekter. EESK vill härigenom lyfta fram de ekonomiska och sociala intresseorganisationernas synpunkter på den process som skall leda fram till ett rumänskt EU-medlemskap.

2.2. Det är av avgörande betydelse för Rumäniens EU-medlemskap att det organiserade civila samhällets viktiga roll i ett demokratiskt samhälle inte bara erkänns i teorin utan också i praktiken, både genom en social dialog (med medverkan av arbetstagare, fackföreningar och eventuellt regeringen) och genom en civil dialog (strukturerad bilateral och multilateral kommunikation mellan regeringen, icke-statliga organisationer och andra intressegrupper).

2.3. Syftet med detta yttrande är inte att ange på vilka områden Rumänien gjort framsteg sedan kommissionens senaste rapport publicerades i november 2001. Yttrandet syftar inte heller till att upprepa Europaparlamentets bedömningar på området, utan skall i stället ligga till grund för EESK:s ställningstaganden på grundval av en analys av ett antal situationer.

2.4. *Det organiserade civila samhällets utveckling och agerande*

2.4.1. En lag från 1924 tillåter bildandet av sammanslutningar och stiftelser i Rumänien. Föreningsandan i Rumänien har tagit form på senare år och yttrat sig i nya sammanslutningar och stiftelser. Antalet icke-statliga organisationer har också ökat.

2.4.2. Denna lag som verkar i gynnsam riktning samt vissa offentliga och privata aktörers agerande har bidragit till att det civila samhället utvecklats positivt i Rumänien. De icke-statliga organisationernas geografiska fördelning kan också anses vara positiv. Organisationerna var inledningsvis koncentrerade till städerna, men i dagsläget är de också närvarande på landsbygden. De icke-statliga organisationernas kontakter med myndigheterna har också utvecklats. Myndigheterna börjar nu se frivilligorganisationerna som samarbetspartner i arbetet med att hitta lösningar på landets samhällsekonomiska problem och inte längre som "bråkstakar". Det rumänska samhället kännetecknas således rent generellt av en viss mognad.

2.4.3. Ett antal negativa aspekter kvarstår dock, framför allt den stora bristen på kapital, personal och materiella resurser i förhållande till det rumänska civila samhällets verkliga behov. Det är också viktigt att nämna att somliga medborgare hyser en viss misstänksamhet på grund av den mentalitet som rådde under kommunisttiden och tar avstånd från all organiserad verksamhet.

2.4.4. En ny generell rättslig ram för det organiserade civila samhället har skapats via den regeringsförordning från 2000

som reglerar inrättandet och organisationen av sammanslutningar, stiftelser, icke-statliga organisationer och andra föreningar samt deras funktion.

2.4.5. Arbetsmarknadens parter stärkte sin ställning i samband med att Rumäniens ekonomiska och sociala råd bildades 1998. Utskott för social dialog har inrättats inom alla ministerier och prefekturer. Dessa utskott skall höras i ärenden som gäller ekonomisk strukturomvandling och privatisering.

2.4.6. EESK betonar att ramarna för en civil dialog i Rumänien för närvarande är otillräckliga. De icke-statliga organisationerna saknar exempelvis möjlighet att föra formella samtal med landets regering.

2.4.7. Representanter för Rumäniens ekonomiska och sociala råd har bett EESK om tekniskt stöd i syfte att stärka det organiserade civila samhället, åtgärda de organisatoriska bristerna och komma till rätta med de problem som därmed uppstår.

2.5. *Den sociala dialogens utveckling och det rumänska ekonomiska och sociala rådets roll*

2.5.1. Regeringen är nu medveten om att den sociala dialogen är av stor betydelse i Rumänien och har därför ingått ett arbetsmarknadspolitiskt avtal med landets fackföreningar och arbetsgivarföreningar, i vilket ett antal sociala, ekonomiska och rättsliga prioriteringar fastställs.

2.5.2. Under övergångsperioden har samarbetet mellan Rumäniens ekonomiska och sociala råd och regeringen varit av stor betydelse. Trots detta överlämnas mycket få lagstiftningsförslag av ekonomisk och social betydelse till rådet.

2.5.3. Ändringen av lag 109/1997 om det ekonomiska och sociala rådets organisation och funktion kräver en fortsatt överföring av befogenheter och ansvar till arbetsmarknadens parter. Även om regeringen meddelat att en befogenhetsöverföring är på gång, har någon tidpunkt ännu inte nämnts.

2.6. *Nya inslag i anslutningsprocessen*

2.6.1. Günter Verheugen, kommissionär med ansvar för utvidgningen, framhöll vid sitt besök den 17 december 2001 i Timisoara att Rumänien kan räkna med ytterligare stöd från EU, eftersom landet visat sig vara villigt att påskynda

förberedelserna inför ett medlemskap för att på så sätt komma i kapp övriga kandidatländer som gjort större framsteg. Den 18 december presenterade därför den rumänska regeringen sin strategi för att påskynda medlemskapsförhandlingarna.

2.6.2. I april 2002 meddelade Günter Verheugen att kommissionen avser att presentera en förstärkt strategi inför anslutningen och publicera en handbok för de kandidatländer som inte hinner slutföra medlemskapsförhandlingarna under detta år. I detta sammanhang omnämndes Rumänien och Bulgarien.

2.6.3. Den 17 januari 2002 antog den rumänska regeringen ett nytt nationellt program, i syfte att öppna samtliga förhandlingskapitel under 2002 och avsluta medlemskapsförhandlingarna under 2003 eller senast i början av 2004.

2.6.4. Den 12 mars 2002 begärde Rumäniens utrikesminister att EU skulle presentera en ny tidtabell för medlemskapsförhandlingarna och efterlyste exakta uppgifter om de ekonomiska villkoren för ett medlemskap. Han betonade att det faktum att Rumänien inte inkluderas i gemenskapens planerade budget fram till år 2006 utgjorde ett mycket stort hinder för landets anslutning. Detta kan komma att innebära att landet inte kan ansluta sig till EU före 2006, även om landet skulle vara redo för ett medlemskap dessförinnan.

3. **Särskilda kommentarer**

3.1. *Demokrati och rättsstat*

3.1.1. Den lagstiftande makten har länge varit handlingsförlamad men efter valet i slutet av 2000 förbättrades situationen tack vare reformen av landets två kammare för att påskynda antagningsförfarandet för prioriterade rättsakter, bl.a. lagstiftning som påverkar Rumäniens anslutning till EU.

3.1.2. Den rumänska regeringen har utnämnt en minister för relationerna med parlamentet, och statssekreterare inom samtliga verkställande ministerier. Regeringen har också valt att betydligt mer sällan lagstifta via förordningar eller brådskande förordningar, för att på så sätt slå vakt om landets reguljära lagstiftningsförfaranden.

3.1.3. Till följd av reformerna efter valet fungerar den verkställande makten mycket bättre. De enheter som ansvarar för processen fram till ett EU-medlemskap har stärkts. Nya bestämmelser har införts avseende lokalförvaltningen och en decentralisering har påbörjats. Regeringen avser att ytterligare samordna politiken och har därför ökat samrådet med arbetsmarknadens parter, diverse icke-statliga organisationer och näringslivet. Samrådet är dock mycket begränsat.

3.1.4. Trots att åtgärder vidtagits för att reformera den offentliga förvaltningen, anser EESK att framstegen på detta område fortfarande är begränsade. Det krävs fortfarande en strategi för övergripande reformer i fråga om rekrytering, lönesättning, karriärmöjligheter samt åtgärder för att stärka tjänstemännens oberoende och ansvar.

3.2. Regeringens övriga politik: korruptionsbekämpning

3.2.1. Efter upprepad officiell kritik från kommissionen och Europaparlamentet presenterade Rumäniens inrikesministerium i början av januari 2002 ett nytt förslag för att bekämpa korruption. Förslaget ligger i linje med EU:s, OECD:s och Europarådets bestämmelser.

I början av mars 2002 införde Rumänien ett nytt korruptionsbekämpande verktyg: ett system för offentlig upphandling via Internet.

3.3. Utvärdering av den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien

3.3.1. Efter tre års erfarenheter av samarbete inom den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien finns det skäl att tro att man i Rumänien blivit mer medveten om vikten av att utveckla den sociala och civila dialogen.

3.3.2. Den gemensamma rådgivande kommittén har visat sig vara av nytta för de rumänska intresseorganisationerna genom de sammanträden och diskussioner som ägt rum under denna period. Detta har gjort det möjligt att konkret framhålla den roll som det organiserade civila samhället i Europa spelar, ett samhälle som representeras av EESK.

3.3.3. Rapport från studieresan till Timisoara ⁽¹⁾

3.3.3.1. På initiativ av Association des États généraux des Étudiants de l'Europe bjöds en EESK-företrädare in för att hålla ett anförande vid en internationell konferens på temat "EU-utvidgningens konsekvenser för det civila samhället". Studenterna från kandidatländerna var särskilt intresserade av denna fråga och deltog mycket aktivt i debatterna. De ansåg att dialogen inom det civila samhället fortfarande är föga utvecklad. Många personer kände inte heller till Rumäniens ekonomiska och sociala råd eller dess roll.

3.3.3.2. Kontakter har knutits mellan representanter för EESK och för arbetstagarna inom små och medelstora företag samt jordbrukssektorn, som sagt sig vilja förverkliga en stabil marknadsekonomi. Alla gav dock uttryck för oro på en rad områden (ökad arbetslöshet, bristfälligt statligt socialt skydd, alltför få arbetsmarknadspolitiska program m.m.) på grund av marknadsekonomins effekter. De anser att regeringen inte samråder tillräckligt med dem när det gäller dessa frågor.

3.3.3.3. EESK:s representant kunde konstatera att det i Rumänien finns en frivilligorganisation vid namn AID som har till syfte att tillsammans med övriga lokala icke-statliga organisationer studera i vilken utsträckning de olika organisationerna deltar i den civila och sociala dialogen. En diskussion har förts om huruvida det är nödvändigt att inrätta en grupp III i Rumäniens ekonomiska och sociala råd, men de organisationer som ingått trepartsöverenskommelser är varken intresserade av eller motiverade att få till stånd en dylik förändring.

3.3.3.4. Det bör betonas att en annan icke-statlig organisation – Centrum för landsbygdsstöd – verkar för en hållbar utveckling och för att landsbygdsområdena skall inkluderas i beslutsprocessen, genom att förbättra deras individuella och institutionella förmåga att förvalta de resurser som anslås till utvecklingsarbetet.

3.3.3.5. Ordföranden för Resurscentrum för romerna träffade också EESK:s representant och diskuterade framför allt arbetet med att genomföra regeringens strategi för att förbättra romernas situation.

3.3.4. Jordbruket ⁽²⁾

3.3.4.1. I början av 1900-talet var Rumänien bland de främsta jordbruksproducenterna på den europeiska marknaden. Under de senaste elva åren har det rumänska jordbruket uppvisat mycket magra resultat. Jordbruket utgör en viktig sektor som man inte kan bortse ifrån. Enligt kommissionen är uppskattningsvis 42 % av landets arbetsföra befolkning verksam inom jordbruket, bland annat till följd av strukturomvandlingen inom industri- och byggsektorn.

⁽¹⁾ Se Tim Papés rapport till den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien, "Besök i Timisoara (Rumänien)", 30 november – 1 december 2001.

⁽²⁾ Se Staffan Nilssons PM om jordbruk och Daniel Neagoes arbetsdokument på samma tema som utarbetades till det fjärde sammanträdet inom den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien i november 2001.

3.3.4.2. Ett av det rumänska jordbrukets största problem är att det inte är exportinriktat. Andra hinder utgörs av de eftersläpningar som kännetecknar Rumäniens jordbruksreformer och harmoniseringen av den rumänska äganderätten i linje med EG-rätten.

3.3.4.3. EESK ser med oro på dagens situation som kännetecknas av att en stor andel av befolkningen är sysselsatt inom jordbruket och av ett stort antal små familj jordbruk i en överlevnadsekonomi. Denna situation blir ännu mer oroväckande när man beaktar att gemenskapens budget för perioden 2000–2006, som fastställdes av Europeiska rådet i Berlin 1999, inte innehåller direktstöd till jordbrukare i kandidatländerna.

3.3.4.4. 62 % av Rumäniens yta – 15 miljoner hektar – består av jordbruksmark, varav 80 % är odlingsbar mark. Jordbruken är främst privata (85 %) och har en genomsnittlig yta på 2,35 hektar. Det handlar således i de flesta fall om familj jordbruk. De stora jordbruken, som svarar för ungefär 10 % av den odlade marken, har privatiserats i relativt långsam takt och det är tydligt att marknaden för mindre jordbruk inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. EESK betonar att det krävs investeringar och omstruktureringar inom livsmedelssektorn för att man skall kunna skapa stabila arbetstillfällen.

3.3.4.5. Jordbruksorganisationerna har rent generellt en svag ställning medan de olika branschorganisationerna (för respektive produktionsgren) är finansiellt starkare. De sistnämnda organisationerna har försökt utöva positiva påtryckningar för att förändra de grundläggande faktorer som rör jordbruket.

3.3.4.6. Rumänien är det andra kandidatlandet efter Polen som får tillgång till cirka 30 % av anslagen inom ramen för Sapard-programmet, ett åtgärdsprogram inför anslutningen. För närvarande håller man på att förbereda det rumänska Sapard-kontorets ackreditering.

3.3.4.7. Slutsatserna i de dokument som utarbetats av den gemensamma kommittén EU-Rumänien föranleder en diskussion kring hur EESK skulle kunna agera i framtiden för att bistå jordbruksorganisationerna med att hitta sin plats i det organiserade civila samhället.

3.3.4.8. I syfte att förbereda sig internt inför jordbruksförhandlingarna har Rumäniens EU-minister och jordbruksminister särskilt arbetat med att förstärka den administrativa kompetensen inom jordbruksdepartementet samt departementet för EU-integration och den gemensamma jordbrukspoliti-

ken under första halvåret 2002. Bland regeringens prioriteringar på jordbruksområdet bör man nämna följande: att översätta, anta och införliva EG-rätten, att kontrollera de projekt som finansieras av Phare 2000 och att vidta åtgärder på områdena för växt- och djurskydd. Regeringen har uttalat sin starka vilja att under 2002 vidta de åtgärder och fullgöra de förpliktelser som tidigare åsidosatts. Rumänien presenterade sin förhandlingsposition om detta kapitel den 10 januari 2002.

3.3.5. Donau (1)

3.3.5.1. EU avser att skapa transportsätt som kan vara alternativ till vägtransporter, i syfte att avlasta vägnätet. Trafiken på Donau var en av de delar inom sjöfartsnäringen som påverkades mest av krisen i Kosovo.

3.3.5.2. EESK delar synpunkterna i vitboken om gemenskapens transportpolitik 2010 om att infrastrukturen är "en nyckelfaktor i strategin för ekonomisk utveckling i kandidatländerna och för deras integration på inre marknaden".

3.3.5.3. Donaus inre vattenvägar ingår i de transeuropeiska transportnäten och i den sjunde alleuropeiska transportkorridoren. Trots detta kan inte Donaus potential utnyttjas fullt ut, dels på grund av praktiska infrastrukturproblem (efter krisen i Jugoslavien måste Donaus flodbädd och flodstränder återställas och floden måste även breddas), dels på grund av rättsliga problem (det saknas en tydlig och exakt rättslig ram avseende navigeringsrätten, tillträdet till marknaden för transporter på Donau och rätten att fritt tillhandahålla tjänster). Två konventioner har utarbetats men det är oklart vilken av dessa två konventioner som skall tillämpas i samband med ett EU-medlemskap.

3.3.5.4. Flera internationella konventioner täcker frågor som berör transporter på Donau. Bilateral överenskommelser har också ingåtts mellan EU:s medlemsstater och Rumänien, i vilka man hänvisar till olika aspekter av transporter på Donau. EESK har framhållit att ett optimalt utnyttjande av Donau är ett övergripande problem som berör flera kandidatländer. EESK är övertygad om att detta nya synsätt kan bidra till att Donau utnyttjas optimalt, så att floden kan spela den roll som den förtjänar såsom alleuropeisk transportkorridor och fredens flod.

3.3.5.5. EESK rekommenderar att dessa bestämmelsers rättsliga status granskas med beaktande av medlemskapsför-

(1) För ytterligare detaljer, se Anna Bredima-Savopoulous arbetsdokument om Donau som utarbetades till de fjärde och femte sammanträdena inom den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien (5–6 november 2001 och 23–24 maj 2002).

handlingarna med Rumänien, så att Rumänien efter ett medlemskap endast tillämpar EG-rätten avseende sjöfart på inre vattenvägar.

4. Övriga kommentarer

4.1. Rumänien och de mänskliga rättigheterna

4.1.1. Landets barnomsorg har setts över och bedöms nu vara tillfredsställande. Budgeten för barnomsorg har nästan fördubblats i förhållande till föregående år och många olika former av barnomsorgsservice har utvecklats såsom alternativ till placering på institution. Landets landstingsordförande har nu det yttersta ansvaret för de institutioner som har koppling till skyddet av barn. Den rumänska översättningen av FN:s konvention om barnens rättigheter, som innehöll ett antal allvarliga fel, har också setts över. Regeringen har likaledes antagit en reviderad strategi för utsatta barns rättigheter för perioden 2001–2004.

4.1.2. Efter påtryckningar från EU (en rapport från Europaparlamentet) förbjöd Rumänien i juni 2001 internationell adoption av barn, som jämförts med människohandel⁽¹⁾. Europaparlamentets föredragande har nyligen framhållit att Rumänien vidtagit genomgripande åtgärder för att värna om skyddet av barn som vistas på institutioner. En ny rapport om denna fråga har utarbetats i mars 2002 av den oberoende gruppen som ansvarar för att se över frågan om internationella adoptioner. EESK anser att Rumänien har förbättrat skyddet för barn men att det behövs EU-riktlinjer för organisationer som arbetar med barn för att garantera att normerna är likvärdiga.

4.1.3. Rumäniens nationella strategi för att förbättra romernas situation har utformats i samarbete med romernas representanter som ställer sig bakom denna strategi. EESK kommer att fästa särskild vikt vid i vilken utsträckning den rumänska regeringen kommer att genomföra denna strategi.

4.1.4. I februari 2002 öppnade den rumänska regeringen och kommissionens delegation i Rumänien ett resurscentrum för romerna, i syfte att få till stånd ett samarbete mellan lokalförvaltningen, romerna och olika icke-statliga organisationer. Centrumet ingår som en del av den rumänska regeringens strategi som antogs 2001 och som även innehåller åtgärder för att romerna skall få tillgång till utbildningsväsendet och till universitets- och högskoleutbildning.

4.1.5. Genom den nya lagen om lokalförvaltning får landets språkliga minoriteter rätt till kommunala tjänster på det egna modersmålet. Ett privat ungerskt universitet, som finansieras med stöd från den ungerska staten, är också under uppbyggnad.

4.1.6. Det straffrättsliga systemet har moderniserats genom en omfattande reform som innebär att man skapat särskilda enheter för skyddstillsyn. Straffrätten har ändrats på vissa viktiga punkter och den lag som kriminaliserade homosexualitet har avskaffats. En tydligare lagstiftning avseende behandlingen av asylsökande och flyktingar har antagits av den rumänska regeringen.

4.1.7. I mars 2001 antog rådet förordning nr 539/2001 om vilka tredjelandsmedborgare som är skyldiga att inneha visering för att resa in i EU. Artikel 8.2 i denna förordning medger ett undantag från viseringsplikten för rumänska medborgare. En förutsättning för att denna bestämmelse skall tillämpas är dock att kommissionen utarbetar en rapport om den rumänska regeringens åtgärder för att bl.a. bekämpa illegal invandring, möjliggöra repatriering av medborgare som vistas illegalt i EU och förbättra gränsskyddet. Från och med den 1 januari 2002 beslutade rådet att upphäva viseringsplikten för rumänska medborgare, som nu har rätt att resa utan visering inom Schengenområdet.

4.1.8. De brittiska och rumänska regeringarna beslutade för övrigt i mars 2002 att inrätta en underrättelseenhet för att bekämpa den illegala invandring som berör de båda länderna. Den rumänska regeringen utbildar sedan den 15 mars 2002 sina polistjänstemän (som efter utvidgningen kommer att ansvara för EU:s yttre gräns österut) i EG-rätt samt rättsliga och inrikes frågor.

4.2. Makroekonomisk stabilisering

4.2.1. Efter tre års ekonomisk avmattning blev BNP-tillväxten åter positiv år 2000 (1,6 %) och tog fart under 2001 (4,9 % i reala termer). I enlighet med det ekonomiska programmet inför Rumäniens anslutning till EU, som godkännts av EU och IMF, beräknas tillväxten under 2002 att uppgå till 5 %. Regeringen avser att försöka upprätthålla denna tillväxttakt, så att den genomsnittliga tillväxten under perioden 2002–2005 uppgår till 5,5 %.

(1) Det är även värt att notera att USA:s kongress i ett pressmeddelande av den 8 april 2002 meddelade att man avsåg att blockera Rumäniens NATO-medlemskap om landet inte upphävde sitt moratorium avseende internationella adoptioner.

4.2.2. Trots att exporten ⁽¹⁾ ökade under 2002, uppvisar handelsbalansen ett allt större underskott på grund av att importen är alltför stor ⁽²⁾. Efter flera års budgetsanering fastställde regeringen som mål att minska underskottet något, så att det uppgick till 3,5 % av BNP år 2001. Det totala budgetunderskottet för 2002 har redan fastställts till 3 % av BNP och detta mål ligger fast för perioden 2003–2005.

4.2.3. Trots att inflationen sjunkit var den fortfarande hög år 2001 (30,3 %). Avsikten är att inflationen år 2002 skall sänkas till 22 %.

4.2.4. I november 2001 överlämnade Rumänien officiellt sin förhandlingsposition avseende den ekonomiska och monetära unionen och förpliktade sig att sänka inflationstakten till under 10 % från och med 2004 och att införa euron som enda referensvaluta för den rumänska valutan leu. I slutet av 2001 genomförde den rumänska centralbanken en nationell informationskampanj om euron.

4.2.5. I november 2001 uppgick arbetslösheten i Rumänien till 7,1 % och denna siffra har därefter stigit i samband med olika strukturomvandlingsåtgärder. I år bedöms den officiella arbetslöshetssiffran uppgå till 12,4 % ⁽³⁾, även om den rumänska regeringen i sitt stabiliseringsprogram förutspått att arbetslösheten skall stanna vid 9 % för år 2002. Mer än hälften av de arbetslösa är långtidsarbetslösa. EESK betonar att Rumäniens regering måste hitta konkreta lösningar på detta problem.

4.2.6. Privatiseringen och omstruktureringen av Rumäniens statliga storföretag kommer att påskyndas under 2002. Rumänska handelsbanken skall privatiseras till 100 % före årets slut och tre förlustbringande storföretag (Roman, Siderurgica och Nitramonia) skall delas upp i "enheter med ekonomisk bärkraft" och "förlustbringande enheter" under första halvåret 2002, vilket kommer att få betydande ekonomiska och sociala konsekvenser. Man har även stött på svåra problem i samband med omstruktureringen inom jordbruket.

4.2.7. EESK betonar att man måste följa upp konsekvenserna av dessa omstruktureringar och begär att den rumänska regeringen skall vidta konkreta och trovärdiga åtgärder för att omskola arbetstagarna samt ge ökat ekonomiskt stöd till dem som befinner sig i en särskilt utsatt situation.

4.2.8. EESK framhåller att Rumänien måste lägga stor vikt vid företagets finansiella disciplin genom sätta stopp för en ackumulering av utestående skulder och för statens subventionering av haltande företag. EESK vill samtidigt understryka ännu en gång att omstruktureringen och privatiseringen av företagen måste åtföljas av andra åtgärder.

4.2.9. Sammanfattningsvis har alltså Rumänien rent generellt gjort framsteg på det makroekonomiska planet. Tillväxten har tagit fart och exporten ökat. Det löpande underskottet och den höga inflationen bör dock sänkas, för att man skall kunna komma till rätta med övriga obalanser i ekonomin. EESK anser att mycket arbete återstår, men att den rumänska regeringen är medveten om att man måste genomföra det program som utarbetats i samarbete med IMF och det ekonomiska åtgärdsprogrammet inför EU-medlemskapet.

4.3. *De små och medelstora företagens utveckling*

4.3.1. Rumänien överlämnade sin förhandlingsposition avseende små och medelstora företag den 28 mars 2000. Landet godtar EG-rättens bestämmelser och har inte begärt vare sig övergångsperioder eller undantag. I syfte att undanröja diverse hinder för små och medelstora företag har den rumänska regeringen antagit en strategi och en handlingsplan för att förenkla förfarandena för registrering och licenser. Man har även sett över de rättsliga ramarna, sänkt skatterna, förenklat skattesystemet och skapat incitament för att små och medelstora företag skall kunna delta i offentlig upphandling.

4.3.2. Man har genomfört fortbildningsprogram för företagare och inrättat ett nationellt rådgivningsnätverk för små och medelstora företag. Regeringen har skapat en nationell garantifond för lån, i syfte att förbättra de små och medelstora företagens finansieringsmöjligheter. Ett förenklat skattesystem för mikroföretag har också införts. Små och medelstora företag undantas från skatt i samband med viss import men också när vinsten återinvesteras i företaget. Man har inrättat en enda instans ("one-stop shop") vid landets handelskammare, vilket skall göra det möjligt för nystartade företag att relativt snabbt (inom 20 dagar) registreras och erhålla alla de tillstånd som krävs. De byråkratiska problemen kvarstår dock.

(1) Rumäniens export under 2002 ökade med 11,5 % jämfört med 2001; exporten till utvecklingsländerna och EU ökade med 2,9 respektive 2,6 %.

(2) Importen är fortfarande större än exporten trots att importen minskade med 17 % under 2001.

(3) Denna siffra går att diskutera, eftersom den inte helt avspeglar den verklighet som EESK mött under sina besök i Rumänien (t.ex. det stora antalet förtidspensionerade och mycket osäkra säsongsarbeten inom jordbruket).

4.3.3. I en rapport som publicerades i juni 2002 av rådet för utländska investerare i Rumänien konstateras att samrådet har förbättrats, bland annat före beslut om lagstiftning som rör näringslivet, lagstiftning för att påskynda privatiseringen och inrättandet av kontoret för främjande av utländska investeringar.

4.3.4. Regeringen har även tagit initiativ till ett ministerium för små och medelstora företag och kooperativ, i syfte att främja denna sektor. I början av 2002 lanserade detta ministerium fyra program för små och medelstora företag, vars budget uppgick till 87 miljarder lei. Dessa program kommer att anslutas till Phare-programmet under 2002 och skall i princip vara operationella i början av juli 2002.

4.3.5. Den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien har studerat ett flertal problem som rör de små och medelstora företagens utveckling i Rumänien, framför allt den nya lagstiftningens avseende företagets organisation och utveckling. Kommittén har även uppmärksammat att små och medelstora företag inom EU förlägger verksamhet till Rumänien. Fenomenets omfattning samt olika ekonomiska, regionala, sociala och arbetsrättsliga problem avseende dessa företag har analyserats⁽¹⁾.

4.3.6. EESK framhåller även att Ricop-programmet som skall åtfölja strukturomvandlingsåtgärderna (industriell och social strukturomvandling) har försenats, eftersom man ännu inte hittat någon fondförvaltare. Det handlar inte om någon försumbar åtgärd, eftersom 68 företag berörs av detta program, som finansieras av kommissionen.

4.3.7. Trots dessa åtgärder måste företagsklimatet förbättras ytterligare, framför allt i fråga om alla de kontroller som utförs av olika instanser, vilket skapar risk för korruption av inspektörer. Man bör också se över banksystemet, som kännetecknas av höga räntor och högt ställda garantikrav.

4.4. Socialpolitik

4.4.1. I oktober 2001 inledde den rumänska regeringen förhandlingarna om socialpolitik och godtog till fullo gällande EG-bestämmelser, eftersom man ansåg att man skulle kunna tillämpa dessa bestämmelser efter anslutningen. Ett informa-

tionsarbete har påbörjats inom fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, det civila samhället och olika myndigheterna i fråga om att detta förhandlingskapitel öppnats.

4.4.2. De rumänska representanterna i Bryssel har för övrigt uttryckt sin entusiasm till EESK att de kunde delta i det europeiska toppmötet i Barcelona⁽²⁾ såsom fullvärdigt kandidatland och inte enbart som observatör. Detta var första gången under ett europeiskt toppmöte som de femton medlemsstaterna och de tretton kandidatländerna deltog aktivt i ett sammanträde.

4.4.3. 2001 års arbetsmarknadsöverenskommelse reviderades i mars 2002. Detta dokument har undertecknats av arbetsmarknadens parter – som representeras av sju arbetsgivarorganisationer⁽³⁾ och tre fackliga samarbetsorganisationer⁽⁴⁾ – och regeringen⁽⁵⁾. EESK anser att detta dokument kan anses vara beviset på att den sociala dialogen håller på att ta form och att dokumentet är en del av en arbetsmarknadspolitisk strategi men framför reservationer i fråga om dem som ingått överenskommelsen.

4.4.4. EESK konstaterar att 2002 års arbetsmarknadsöverenskommelse ingåtts vid sidan om bestämmelserna för den sociala dialogen, som endast är bindande för arbetsmarknadens parter (arbetsgivare och arbetstagare), eftersom överenskommelsen är resultatet av ett arbetsmarknadspolitiskt samråd som initierats av regeringen och som inte godkänts av samtliga fackliga organisationer⁽⁶⁾.

4.4.5. Lagen om garanterad minimilön, som trädde i kraft den 1 januari 2002, utgör ett viktigt steg framåt. Denna lag ger de allra fattigaste rätt till socialbidrag, vilket dock inte är tillräckligt om man ser till de verkliga behoven. För att vara berättigad till denna garanterade minimilön krävs det att man utför arbete i samhällets intresse. EESK anser att den rumänska regeringen dock gjort sitt bästa, eftersom budgetanslagen för att genomföra denna lag uppgår till 0,4 % av BNP.

4.4.6. Rent generellt anser EESK att de lönepolitiska åtgärder som vidtagits av regeringen inom ramen för 2002 års arbetsmarknadsöverenskommelse inte stämmer överens med verkligheten. Såväl dagens löner som pensioner uppfattas som futtigt låga när man jämför med priserna på den rumänska markanden.

(1) Arbetsdokumentet "Inriktningen på politiken för små och medelstora företag i EU och Rumänien" – DI 66/2002 (föredragande: Kirschen) och DI 73/2002 (föredragande: Bulumete).

(2) Detta toppmöte handlade främst om socialpolitik.

(3) Conpir, CNPR, CNIMPMNR, CoNPR, PNR, UGIR och 1903.

(4) CNSLR-Fratia, CSDR och Meridian.

(5) Premiärministern, ministern för arbetsmarknad och samhällssolidaritet samt statssekreteraren.

(6) Block (BNS) och Cartel Alfa är de två fackliga organisationer som undertecknade 2001 års arbetsmarknadsöverenskommelse men som vägrat underteckna 2002 års överenskommelse.

4.4.7. Två andra lagar började gälla i januari 2002. Den ena lagen syftar till att inrätta ett nationellt socialförsäkringssystem och den andra avser att förebygga och bekämpa social marginalisering.

4.4.8. Diskussioner förs om att anta en ny arbetslagstiftning, men några konkreta beslut har ännu inte fattats. En nationell arbetsförmedling har inrättats, men det saknas uppgifter om dess effektivitet.

4.4.9. EESK noterar att många faktorer på det socialpolitiska området i praktiken beror på vilka åtgärder som vidtas av företagen och deras personal. Genom att inbegripa arbetstagare och arbetsgivare i medlemskapsförhandlingarna skulle man kunna fastställa potentiella problem i lagstiftningen, som därmed skulle kunna lösas i ett tidigt skede. EESK är inte övertygad om att detta skulle vara särskilt vanligt i Rumänien.

4.4.10. EESK ställer sig frågande till den sociala dialogens utveckling mellan arbetsmarknadens parter och undrar om den nationella sysselsättningsplanen är effektiv. Andra aspekter som kommittén vill lyfta fram är planeringsarbetet inom Europeiska socialfonden inför en kommande utvidgning, frågan om det sociala trygghetssystemet, konsumentskyddet och möjligheterna att stifta lagar för att bekämpa alla former av diskriminering. Kapitlet om socialpolitik avslutades tillfälligt den 19 april 2002.

4.5. Miljö

4.5.1. Den rumänska regeringen antog sin förhandlingsposition om miljön i slutet av oktober 2001⁽¹⁾. Innan man presenterade denna position, inledde den rumänska förhandlingsdelegationen diskussioner med lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter, de politiska partierna och andra medlemmar av det civila samhället som samtliga berörs av EG-rätten på miljöområdet.

4.5.2. Regeringen prioriterar bland annat åtgärder för att fullborda harmoniseringen av landets lagstiftning och genomförandet av EG-rättens bestämmelser på områden som bl.a. rör miljökonsekvensutredningar och den fria tillgången till miljöinformation.

4.5.3. EESK konstaterar att förvaltningens kompetens utvecklats något, tack vare de senaste programmen för utbildning av förvaltningstjänstemän och den handlingsplan för att stärka den administrativa kompetensen som antogs av den rumänska regeringen i mars 2002.

(1) Rumänien begärde övergångsperioder på mellan 3 och 15 år i 11 fall.

4.6. Regionalpolitik

4.6.1. Vissa framsteg kan skönjas, framför allt när man ser till de institutionella åtgärder som vidtagits. Rumänien börjar äntligen fastställa regionalpolitiska prioriteringar på medellång sikt inom ramen för partnerskapet inför anslutningen.

4.6.2. Rumänien har utarbetat vissa strukturer för att kunna vidta åtgärder inom ramen för strukturfonderna. Ansvar för regionalpolitiken ligger till viss del hos statssekreteraren för investeringar och utveckling (programplanering och förvaltning) och till viss del hos ministeriets generalsekretare (utbetalningar). Finanskontrollen har förbättrats något. Utvecklingsministeriet skall bland annat utarbeta den nationella planen för utveckling och förvaltning av fonder för regional utveckling och gemenskapens fonder för ekonomisk och social sammanhållning inför anslutningen. Regeringen har utsett 11 områden för industriell strukturomvandling som skall vara berättigade till gemenskapsstöd i syfte att stärka den sociala sammanhållningen. För att arbetsmarknadsparterna skall få tillgång till anslutningsprogrammen bör de i enlighet med principen om utvidgat partnerskap vara företrädare i de nationella och regionala programplaneringsorgan som officiellt ansöker om och mottar EU-stöd. Enligt EESK:s åsikt kan och bör Rumänien omgående involvera arbetsmarknadsparterna och i lämpliga fall andra icke-statliga organisationer i landets regional- och strukturpolitik.

4.6.3. EESK anser att Rumänien bör satsa ytterligare på en europeisk sysselsättningsstrategi och vidta ytterligare samhällsintegrationsåtgärder.

4.7. Gemenskapsstöd

4.7.1. Rumänien deltar i tre gemenskapsprogram med anledning av det kommande EU-medlemskapet. Inom ramen för Phare-programmet (institutionell uppbyggnad) kommer 242 miljoner EUR att anslås till Rumänien under 2002⁽²⁾. Rumänien kommer också att ta emot 153 miljoner EUR i stöd inom Sapard-programmet under perioden 2000–2006⁽³⁾. De årliga anslagen till Rumänien inom Ispa-programmet uppgår till mellan 208 och 270 miljoner EUR⁽⁴⁾.

(2) 30 % av anslagen går till institutionell uppbyggnad och vänskaps-samarbete, medan 70 % går till bl.a. investeringar, medfinansiering av tekniskt bistånd, vänortprojekt samt åtgärder för ekonomisk och social sammanhållning.

(3) Detta bistånd är främst avsett för att utveckla och diversifiera landsbygdsekonomin, personalutveckling inom jordbruket, jordbruksinvesteringar m.m.

(4) Detta bistånd anslås till miljösektorn, till s.k. hårda investeringar som gäller dricksvatten och behandling av avloppsvatten samt till transportsektorn för att finansiera bl.a. järnvägar, vägar och hamnar inom de transeuropeiska näten.

4.7.2. Sapard-programmet skall genomföras inom ramen för den nationella handlingsplanen för jordbruks- och landsbygdsutveckling. Den rumänska regeringen har vidtagit kraftfulla åtgärder för att bana väg för Sapard-kontorets ackreditering. EESK framhåller att EU:s administrativa förfaranden för att ansöka om dessa stöd är mycket invecklade för lantbrukare i samtliga kandidatländer.

4.7.3. Rumänien deltar även i ett antal multinationella och övergripande program som finansieras inom ramen för Phare-programmet, t.ex. Taieş, stödprogrammet för små och medelstora företag samt Access-programmet för det civila samhället.

5. Framsteg i arbetet med att anta och genomföra EG-rätten

5.1. Lägesrapport

5.1.1. EU har för närvarande öppnat 26 förhandlingskapitel med Rumänien, varav 12 avslutats.

5.1.2. Rent allmänt anser EESK att Rumänien gjort framsteg i arbetet med att anta EG-rättens bestämmelser, men att dessa framsteg inte nödvändigtvis motsvaras av en förbättrad administrativ kompetens eller ett bättre genomförande av lagstiftningen.

5.1.3. Lagstiftningen om inre markanden kännetecknas enligt EESK av mycket få tecken på framsteg, med undantag för den nya lagstiftningen om offentlig upphandling. Den administrativa kompetensen på området har förbättrats något, men ytterligare ansträngningar krävs.

5.1.4. I fråga om arbetstagarnas fria rörlighet (som diskuteras inom den gemensamma rådgivande kommittén EU-Rumänien) har ett bilateralt avtal ingåtts med Portugal och ett avtal med Italien är under utarbetande. Ett avtal om praktikantutbyte med Luxemburg har också undertecknats. I fråga om den framtida samordningen av socialförsäkringssystemen för arbetstagare måste Rumänien införa en lämplig förvaltningsstruktur. EESK hänvisar till kommissionens beslut nr 93/569 EEG av den 22 oktober 1993 om fri rörlighet för arbetstagare inom det europeiska sysselsättningsnätverket Eures. I detta beslut efterlyste kommissionen samverkan mellan myndigheter på nationell, regional och lokal nivå och arbetsmarknadens parter för att förbättra överblicken över arbetsmarknaden och främja arbetstagares rörlighet i gränsområden.

EESK rekommenderar Rumänien att öka sina insatser för att landet skall kunna delta i detta nätverk.

5.1.5. Den rumänska regeringen har vid ett och samma tillfälle presenterat en näringslivsstrategi och en näringspolitisk handlingsplan. Dessa dokument har utarbetats efter samråd med berörda parter⁽¹⁾. EESK anser att denna strategi måste genomföras på ett effektivt sätt och åtföljas av ytterligare åtgärder med hänsyn till de sociala konsekvenserna.

5.1.6. I fråga om EG-rätten om små och medelstora företag har regeringen rönt viss framgång, vilket nämns ovan. EESK vill dock åter framhålla att Ricop-programmet försenats. Man bör även studera i vilken omfattning små och medelstora företag inom EU förlägger sin verksamhet till Rumänien.

5.1.7. EESK instämmer i att Rumänien gjort betydande framsteg när det gäller att anta gemenskapens transportlagstiftning. Det kan dock vara viktigt att ha i åtanke att man inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att harmonisera beskattningen av vägtransporter och inte heller uppmärksammat frågor som sjöfartssäkerhet, omstrukturering av det nationella flygbolaget Tarom och Donau.

5.1.8. Inom jordbrukssektorn har strukturomvandlingen just påbörjats. Den rumänska regeringens åtföljande åtgärder är vagt formulerade och den administrativa kompetensen är mycket begränsad, trots vissa framsteg med att genomföra dessa bestämmelser i den nationella lagstiftningen. Under perioden 2002–2004 kommer den rumänska regeringen att behöva vidta åtgärder för att skapa en rättslig och institutionell grund som gör det möjligt för landet att anpassa sig till den gemensamma jordbrukspolitiken.

5.2. Tillämpning av EG:s regelverk

5.2.1. EU:s medlemsländer skall inte bara anpassa den nationella lagstiftningen till EU-bestämmelserna, dvs. införliva EU-bestämmelser. Gemenskapens regelverk måste även genomföras, dvs. iakttas i praktiken. En stor del av bestämmelserna för den inre marknaden rör produkter och produktsäkerhet, produktionsprocesser, arbetsmiljö, arbetslagstiftning m.m. som enbart företagen och deras personal kan genomföra i praktiken.

5.2.2. För att förbättra tillämpningen av EG-rätten har man startat projekt för rättsligt stöd till rumänska domare, advokater och högre tjänstemän i nära samarbete med experter från EU.

⁽¹⁾ Yrkesorganisationer, fackförbund, fackföreningar, ministerier, den privata sektorn, universitet och andra offentliga institutioner.

5.2.3. Medlemskapsförhandlingar är inte bara en fråga för tjänstemän inom offentlig förvaltning och politiker. Arbetsmarknadens parter och andra företrädare för det civila samhället, såsom jordbrukarnas och konsumenternas intresseorganisationer samt miljöorganisationer etc. måste också göras delaktiga och få information.

5.2.4. EESK är övertygad om att förståelsen för och genomförandet av EU-reglerna kommer att förbättras om arbetsmarknadens parter och andra icke-statliga organisationer involveras i ett tidigt skede.

Bryssel den 17 juli 2002.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Tjänster i allmänhetens intresse"

(2002/C 241/23)

I ett brev från kommissionen av den 10 januari 2002 gav Romano Prodi Ekonomiska och sociala kommittén i uppdrag att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om "Tjänster i allmänhetens intresse".

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 19 juni 2002. Föredragande var Bernardo Hernández Bataller.

Vid sin 392:a plenarsession den 17–18 juli 2002 (sammanträdet den 17 juli 2002) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 58 röster för, 11 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Begreppet "tjänster i allmänhetens intresse" och dess innehåll har definierats i en rad gemenskapsdokument⁽¹⁾. Definitionen är i huvudsak gällande än i dag⁽²⁾ och innebär följande:

— Tjänster i allmänhetens intresse ("allmännyttiga tjänster"): Tjänster, utförda på affärsmässiga eller icke-affärsmässiga grunder, som offentliga myndigheter anser ligger i allmänhetens intresse, och som därför omfattas av särskilda förpliktelser.

— Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse: Dessa tjänster är sådana som utförs på affärsmässiga grunder men som bedöms ligga i allmänhetens intresse enligt särskilda kriterier, och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från medlemsstaternas sida.

1.1.1. Vidare finns det en rad tjänster utöver tjänster i allmänhetens intresse som utgör en väsentlig del av den europeiska sociala modellen, nämligen följande:

— Tjänster som kräver myndighetsutövning och som omfattas av exklusiva rättigheter.

— Sociala tjänster som tillhandahålls av myndigheter på olika nivåer (lokal, regional och nationell nivå).

— Sociala tjänster som tillhandahålls av sammanslutningar utan vinstsyfte.

— Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som tillhandahålls av såväl offentliga företag som privata eller halvoffentliga företag.

(1) Bl.a. "Meddelande från kommissionen – Tjänster i allmänhetens intresse i Europa" (EGT C 281, 26.9.1996, s. 3), ESK:s yttrande CES 949/99, antaget vid plenarsessionen den 20–21 oktober 1999 (föredragande: Bernardo Hernández Bataller).

(2) Jfr. meddelandet från kommissionen av den 29 september 2000 (KOM(2000) 580 slutlig) och rapporten till Europeiska rådets möte i Laeken av den 17 oktober 2001 (KOM(2001) 598 slutlig).